

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-КРЕАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО

Губиліт Н. І.

***Студентка магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – проф. Акімова О. В.***

Актуальність формування управлінської компетентності майбутніх фахівців зумовлюється сучасними соціально-економічними умовами, які характеризуються глобалізацією, інтеграцією, швидкоплинністю, динамічністю інноваційного розвитку всіх сфер життєдіяльності людини. Сьогодення потребує фахівця, який може не тільки оперувати власними знаннями, а й готовий змінюватися та адаптуватися до нових потреб ринку праці, активно діяти, швидко приймати рішення та навчатися в продовж життя. Тому істотно зростають вимоги до компетентності, професіоналізму, культури та якості професійної підготовки в системі вищої освіти майбутніх фахівців. Підготовка конкурентоспроможних, професійно компетентних фахівців є стратегічним завданням української системи освіти, умовою стійкого економічного росту і підвищення добробуту країни. Сьогодні як ніколи якість людських ресурсів в значній мірі визначаються рівнем їх професійної компетентності та управлінської зокрема. Саме управлінська компетентність, на наш погляд, забезпечує високий рівень професіоналізму спеціаліста, який буде конкурентоспроможним і стане користуватися попитом на ринку праці. Проте шляхи формування управлінської компетентності залишаються ще недостатньо вивченими.

Аналіз останніх досліджень з проблеми професіоналізму та професійної компетентності свідчить, що даному питанню присвячені праці О. Атласова, Л. Берестова С. Бондирева, Т. Браже, Ю. Варданяна, В. Воронцова, І. Зимньої, І. Ісаєва, І. Колесникова, Є. Климова, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркової, Л. Мітіна, А. Міщенко, Є. Павлютенкова, Н. Переломова, О. Попова, Н. Пряжнікова, В. Сластьоніна, Т. Шадріна, Т. Шамова, А. Щербаківа та ін.

Вимоги до управлінської компетентності спеціалістів постійно зростають, про що свідчать провідні дослідження В. Андрущенко, С. Батишева, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, М. Захарова, І. Зязюна, А. Калініна, В. Кременя, Ю. Конаржевського, А. Новикова, В. Олійника Є. Павлютенкова, В. Пікельна, М. Поташника. Багато досліджень з управлінської компетентності присвячено проблемі професіоналізму управлінців та керівників. Треба відмітити, що достатньою мірою досліджені структура, функції й етапи управління. Разом із тим серйозним питанням, яке потребує вирішення є визначення управлінської компетентності як необхідної складової професійної компетентності сучасного фахівця, а також проблема формування управлінської компетентності майбутніх фахівців для ефективного й продуктивного здійснення своєї подальшої професійної діяльності.

Професійна управлінська компетентність у сучасній науці розглядається як сукупність особистісних можливостей посадової особи, її кваліфікаційні знання, досвід, що дають змогу брати участь у виробленні певного кола рішень або самостійно вирішувати певні питання завдяки наявності відповідних знань і навичок [1]. До психологічних особливостей особистості й професійної діяльності, які визначають рівень її управлінської компетентності, зараховують уміння створити ефективну управлінську команду; здатність бачити перспективи розвитку своєї діяльності й самому їх визначати; швидке реагування на зміну ситуації;

самостійність і винахідливість у прийнятті управлінських рішень; установку на розвиток організації; творчу активність і здатність до нововведень; рішучість і динамічність у своїх вчинках і думках (В. Бондар, М. Грішина, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, В. Пікельна та ін.).

Російський дослідник А. Новиков включає в структуру управлінської компетентності знання іноземних мов, володіння комп'ютером, екологічні та економічні знання, маркетинг, захист інтелектуальної власності. Він також визначає такі якості особистості, як самостійність дій, творчий підхід до будь-якої справи, готовність постійно оновлювати знання, гнучкість розуму, уміння вести діалог, співпрацювати в колективі [2].

Узагальнюючи існуючі погляди щодо управлінської компетентності можна стверджувати, що це вміння використовувати на практиці сучасні організаційно-управлінські принципи і методи; застосування власних повноважень у вирішенні питань, відповідальність за виконання рішень; уміння чітко поставити ціль і завдання; здібність об'єктивно аналізувати і оцінювати результати; вміння здійснювати контроль; вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію; творчий підхід до справи, наявність певних лідерських якостей, таких як: відповідальність, обов'язковість, цілеспрямованість, ініціативність, самостійність, дисциплінованість, здібність приймати правильні рішення в умовах невизначеності, вміння підтримувати свій авторитет.

Одним зі шляхів формування управлінської компетентності майбутніх фахівців, на наш погляд, виступає професійно-креативне освітнє середовище ЗВО. Вивчаючи середовище, вчені неоднозначно трактують його структуру, зміст, освітньо-виховний потенціал. Так, А. Мудрик стверджує, що середовище виступає способом трансформації зовнішніх відношень у внутрішню структуру особистості. Т. Нйт, М. Хейдметс, Ю. Круусвалл розглядають його як засіб самоекспозиції людини і об'єкт ідентифікації. За В. Біблером, середовище насичене морально-естетичними цінностями, представляє цілісну соціокультурну систему і сприяє розповсюдженню нових культурних цінностей. Середовище, як визначають Л. Буєва, Н. Гусєва, формує ставлення до базових цінностей, сприяє засвоєнню соціального досвіду і набуттю якостей, необхідних для життя. Воно, за Ю. Волковим і В. Полікарповим, стимулює інтереси групи, підсилює стосунки. Середовище, як наполягає І. Кон, включається як об'єкт контролю, засіб регуляції соціальної доступності людини. В. Нечаєв звертає увагу на те, що середовище оточує, пронизує, залучає до орбіти діяльності суб'єкта, задовольняє його потреби.

Сучасна модель освіти передбачає уміння викладача і студента користуватись середовищем як пошуковим "полем". У зв'язку з цим для педагогіки стає актуальним пошук шляхів удосконалення середовища до високого рівня професійного розвитку та саморозвитку особистості. Сучасний філософський погляд на середовище ґрунтується на розумінні його як багатоструктурної системи, яка містить різноманітні взаємозв'язки предметно-матеріального та духовно-особистісного характеру [3]. Через середовище освіта і виховання здійснюють адаптацію особистості до життєвих і професійних обставин. Професійно-креативне навчально-виховне середовище ЗВО складається з системи умов організації життєдіяльності майбутніх спеціалістів, які спрямовуються на формування їхнього ставлення до світу, до своєї майбутньої діяльності (З. Н. Курлянд) [4].

Складовими такого середовища виступають: предметно-просторова організація середовища, інтерактивні методи навчання, сучасні технології навчання, студентське самоврядування, пошуково-дослідна робота студентів.

Розкриємо можливості складових, які стосуються формування управлінської компетентності майбутніх фахівців. Створення професійно-креативного середовища передбачає предметно-просторову організацію середовища, в якому є обладнання педагогічного процесу, устаткування, передбачено використання засобів масової інформації, комп'ютерів, інтернету, електронних підручників, відео-програм тощо. Використання цих засобів в освітньому процесі забезпечує взаємодію між студентами та студентами і викладачами, сприяє організації сумісної діяльності. Правильно організована робота передбачає внесок кожного учасника в кінцевий результат, а діяльність кожного студента набуває колективного характеру. Це спрямовує студентів на кінцевий результат, виховує відповідальність за результат, формує самостійність, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично оцінювати та використовувати інформацію.

Науковцями і практиками признано, що набуття знань, формування умінь і навичок, розвиток особистісних і професійно значущих якостей у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця є найбільш ефективними у впровадженні в освітній процес інтерактивних методів навчання. Це сприяє розвитку самостійності, ініціативності, вмінню приймати рішення, відповідальності за себе та групу, культури спілкування. Найбільш відомі методи інтерактивного навчання: кейс – метод, метод проектів, метаплан, командні конкурси і змагання. А також широко використовуються елементи і прийоми інтерактивного навчання в традиційних формах навчання вищої школи – робота в парах, у МГ (малі, робочі або творчі групи), методи обговорення проблеми, „мозковий штурм”, „відкритий мікрофон”, „дерево рішень” тощо. Інтерактивні методи передбачають використання сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів навчання. Студенти активно взаємодіють між собою і викладачем, використовуючи моделювання життєвих і професійних ситуацій, що дають змогу створити ситуації пошуку, співпереживання, суперечностей, ризику, сумніву, переконання, задоволення, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем.

Сучасні технології навчання, такі як рольові та ділові ігри, організаційно-діяльні ігри, ігрове моделювання явищ, розігрування ситуацій, ігри-тренінги, дебати, диспути стимулюють інтерес студентів до розв'язання професійних проблем, які передбачають наявність певної суми знань та забезпечують їх практичне застосування. Крім того, позитивним у сучасних технологіях є набуття студентами таких умінь і особистісних рис як: планувати свою роботу, використовувати багато джерел інформації, самостійно відбирати й накопичувати матеріал, аналізувати, аргументувати факти, приймати рішення, встановлювати соціальні контакти, створювати кінцевий продукт, розкриття соціальної цінності та ролі «я» в самореалізації професійних і життєвих планів та потреб, формування управлінських і професійно важливих якостей.

Необхідною умовою формування управлінської компетентності майбутніх фахівців є становлення і подальший розвиток активності громадянської і життєвої позиції. Ми розглядаємо підготовку майбутніх фахівців як цілісний педагогічний процес, у якому позааудиторна робота має створювати розгалужену систему професійного самовираження студентів, підвищення управлінської компетентності. Саме студентське самоврядування є ефективною умовою розвитку у

студентів управлінської компетентності. Тут вони набувають цінний досвід управлінської діяльності та розвивають управлінські навички: вміння приймати рішення, здібність об'єктивно аналізувати і оцінювати результати; вміння здійснювати контроль тощо.

Пошуково-дослідна робота спрямовується на організацію навчально-пізнавальної діяльності, яка сприяє надбанню студентами нового досвіду [4]. До пошуково-дослідної роботи можна віднести: дискусії з наукових проблем, бібліографічний пошук, моделювання певних процесів, фактів явищ, проведення навчального дослідження, участь в наукових студентських товариствах, участь у наукових студентських конференціях, семінарах, круглих столах стосовно проблем майбутньої професії. Це є однією з форм самовираження особистості студента, розвиває його творче мислення, ініціативність, самостійність, формує здатність до творчого розв'язання завдань, спрямовують майбутніх фахівців на самовдосконалення, налаштовують на постійний пошук, самоосвіту, впливає на особистісний та професійний ріст.

Таким чином, можна стверджувати, що професійно-креативне освітнє середовище у ЗВО є дієвим, ефективним, впливовим та сприяє формуванню управлінської компетентності та набуттю досвіду творчої та професійної діяльності.

Література

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.У.С., 2004. 112 с.
2. Новиков А. Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении. Москва: Профессиональное образование, 1996. 131 с.
3. Дронова О. О. Образотворча діяльність як елемент полі художнього особистосно-орієнтованого середовища дошкільного освітнього закладу. Педагогіка. 2005. № 2. С. 14-18.
4. Курлянд З. Н. Професійно-креативне середовище ВНЗ – передумова підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. е-журнал «Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития». Выпуск №1. 2009. http://intellectinvest.org.ua/rus/pedagog_editions_e

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Данілов Д. О.

***Студент магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Бурлака Н. І.***

На сучасному етапі становлення й розвитку сучасної Української держави все більшої гостроти набуває проблема патріотичного виховання учнівської молоді.

У нових суспільно-політичних реаліях в Україні все більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління національної ідентичності та почуття патріотизму. Підтвердженням цього є Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», у якому зазначено, що національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних цінностей, формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності України.